

Njegova dejanja so to potrdila, in najbrže da zato tako dolgo stoji in tako trdno. Ali ne kultivira oficijalna država grde nevhvaležnosti? Ali ne zatajuje tistih, ki so se za njo žrtvovali, in se li ne vklanja sebi v nečast onim, ki so jo izdali in topli? Ali se ne posluša vedno bolj na vnanje dežele in se ne iščejo vnanje zveze dvomljivih vrednosti, namesto, da bi se iskala zveza z lastnimi narodi? Če se toliko let malomarno gleda nesreča ginečih narodov in na vnanjo spridenost, ki je še huja, kakor vse zgubljene bitve, opirajé se trdovratno na ustavno pismo; če se pusti ali celó pomaga, kakor ena klika hodi narodom po glavah in se ne more odločiti k pravičnosti; ali bi se temu reklo vladanje? Ker se je že vsa oblast na Dunaj skupaj pograbila, zakaj se ne rabi na korist narodom? Narodi in stranke so že davno pisma svoja spreminili in spise zavili, zakaj se ne odloči? Kam bo to prišlo, če oficijelna vlada, ki bi morala biti vsem v izgled, v vsakem oziru slab izgled daje? Otrpnjena morala oficijalne države nas v pogubo vodi in je ključ do vseh naših trpljenj, do vseh naših zagrizenosti, do naše notranje in vnanje nezmožnosti, do one omahovalne politike, ki domoljubom rudečico v obraz sili in ki dela Avstrijo za alijance ali zveze nezmožno, ker ni zanesljiva in odkritosrečna. Brez morale tudi v politiki ne gre, brez nje ni poguma. Morala v državni upravi je narodom za življenje potrebni zrak, brez kterega ne morejo obstati. Nemoralen je centralizem, ker pomenja vedno zlorabljenje oblasti. Na njegovih tleh so zrastle posilna dejanja, katerih sem omenil. Centralistični sistem ni zmožen, da bi bil moralen in moralno delal, da ni zmožen, da bi moralno vse zedinjal k složnemu življenju drugega poleg drugega, k složnemu delovanju drugega z drugim. Izigrova enega proti drugemu da bi na ta način pod jarmom imel vse, dela svojim narodom življenje v državi nestrpljivo in jih paha na ven. Ker država ne rabi svoje oblasti na pravi moralni način, jej sedaj nihče več ne želi vspeha, je vsakemu vse eno, ali se mu še dobro zdi, ako se državi primeri kaka nesreča. Da država se svojim sistemom in svojo politiko tudi na ven ni zmožna delovati, to dokazuje njena politika onemoglosti ob uri, ko se rodi nov svetovni red.

Velika država, tako piše avstrijsk domoljub in politik, katero njena politika tako daleč privede, da svojim narodom ne more vdihniti ljubezni, svojim prijateljem ne zaupanja, svojim sovražnikom ne strahu, taka država najbolje stori, da svojo hišo v red spravi, kajti njen obstanek se nagiba h koncu. Omahljiva politika in polovičnost svedočite vedno o slabosti značaja in sojenja, in kdor ene misli ne more popolnem pojmiti in izvesti, ta ni sposoben za državnika, najmanj pa še za avstrijskega, ki mora, v svesti si cilja in navdušen z nravnimi načeli, trdnega koraka naprej stopati, ako hoče, da osrči prijatelje monarhije in razoroži

njene sovražnike. Se li ima na Dunaju moč in veselje, s temeljitim spremenjenjem sisteme in s poklicanjem drugih mož državo oteti z roba gotovega propada, tega ne vem, le toliko rečem, da je država pod vsemi razmerami dolžna, deželam njihovo dedšino izročiti v samoupravo. Deželam je treba vsakej posebej samostojne, nravno-ozbiljne, složne, krepke, stalne vlade, ki njihove zadeve oskrbljuje z ljubeznijo in razumom, da se zopet okrepcajo od one siromaščine, v katero jih je pahnilo onemoglo, strankarsko dunajsko gospodarjenje, ki ima le poguma proti svojim narodom in strankam. (Dobro! na desnici.)

Cerkvene zadeve.

Šolske sestre na Štajerskem.

7. Podružnica sv. Peter blizu Maribora. Edina šola, na kterej „šol. sestre“ podučevanje deklic oskrbljujejo na podlagi slovenskega jezika, je še dozdej pri sv. Petru blizu Maribora. Sv. Peter, malo urico oddaljen od mariborskega mesta na levi strani Drave, se ima za „šol. sestre“ zahvaliti svojemu skrbnemu župniku in č. g. kanoniku Marku Glaserju. Ker je prejšnja farna šola se premala pokazala, so prevzeli imenovani gospod — večjidel na svoje stroške — stavbo novega učilniškega poslopja. Gotovo bode malo krajev na deželi, ki bi se z enakim šolskim hramom meriti zamogli. Stal je okoli 17.000 goldinarjev. — Hiša ima dva nadstropja, — s primernimi in za prebivanje dobro uredjenimi podstrešnicami celo tri. — Drugo in tretje nadstropje je odločeno „šol. sestram“. Prve in spodnje sobe služijo za šolo ter za prebivanje nadučitelja. V hramu imajo sestre kapelico posvečeno brezmadežni D. Mariji. Takajšno šolo so „sestre“ prevzele leta 1869. Kakor večjidel povsod, se je tudi tu upeljanje „šol. sester“ le zgoditi zamoglo z trudom in mnogimi žrtvami, ktere nosijo č. g. kanonik, ki se svojimi stroški vzdržujejo ljubeznlive učiteljice. Podružnica sv. Peter se od drugih podružnic v tem odlikuje, da ima penzjonat, t. j. odgojilnico, v katero se mlade deklice sprejemljejo. Za malo plačilo *) so tu deklice preskrbljene s hrano in stanovanjem, ter obiskujejo tukajšno dekliško šolo, kjer se podučuje v vseh predmetih po tirjavi sedanjih šol. postav, zraven tega pa še v vseh za pridno gospodinjo potrebnih rečeh. Sprejemajo se deklice med 6 do 15. letom za podučevanje; tudi kandidatnje, ki v družbo „šol. sester“ vstopiti želijo od 15 do 26. leta. Akoravno je učni jezik v šoli slovenski (kar se samo ob sebi razumi), je vendar deklicam — posebno v penzjonatu bivajočim tudi priložnost dana se nemškemu jeziku dobro privaditi, ker se morajo med seboj v nemščini pogovarjati, da se

*) Deklice v penzjonatu pri sv. Petru plačaja na mesec 8 fl.; zraven tega še morajo stariši priskrbeti posteljno perilo.

tako naučijo tudi drugega deželnega jezika. V tukajšno odgojilnico se sprejme 20—25 deklic. Kako veliko zaupanje zavživajo „šol. sestre“ in njih šola, je najlepši dokaz ogromno število deklic, ki rade iz bližnjih far — nekatere celo po 2 uri hoda tukajšjo šolo obiskujejo.

Ako resno prevdarimo okoliščine, pod katerimi živijo navadno ljudje blizu mest, ki morajo mnogo občevati z mestnimi prebivalci, vidijo njih razuzdano življenje, se tam navzamejo neverstva: in vse to združeno z neotesanostjo bolj siromaških ljudi na deželi; moramo tem bolj pozdraviti dobre krš. šole „šol. sester“ v okolici neverskih mest, blizu katerih je za vero in moralno življenje večja nevarnost. V takih šolah, ki nje vodijo „šol. sestre“, je vsaj ženski spol rešen, ki ima itak več upljiva na družbinsko življenje, nego možki. Tukajšna dekliška šola oskrbljujejo 4 „sestre“. Prednica njim je č. Romana Marschal.

(Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Kako bi se dali gospodarski dohodki pomnožiti!

I. Duša, jedro pametnemu gospodarjenju je: pomnožuj dohodke, znižuj stroške! Kdor se zoper to pravilo pregreši, kdor več izdaja, kakor sprejema, ta ne gospodari, ta le zapravlja in mora prej ali selej priti na boben in beraško palico. Poljedelstvo in živinoreja — vinogradarstva in gozdarstva tukaj ne jemljemo v poštev in v predarek — daje v obče našim kmetom večino njihovih dohodkov. Da pa oboje srečno napreduje, mora biti med njima prava, pametna razmera. Dobro obdelane njive, na katerih se pridelujejo tudi rastline za polaganje živini, podajajo gospodarju sredstva, da zamore več živine dobro rediti; ali to mu zopet pomaga do več gnoja in tedaj do boljšega obdelovanja njiv. O tej reči, zlasti pa o narejanju gnoja in pomnoževanju gnojnih tvarin se je že mnogo pisalo in bralo v „Slov. Gosp.“ Zato hočemo pozornost obrniti na nekatere druge reči, ki utegnejo tudi pripomagati, da se dohodki gospodarski pomnožijo. Ta sredstva so:

1. Večja skrb in natančnost pri obdelovanju njiv. Res je, marsikateri kmeti v tej reči veliko storijo, a ne da se tajiti, da jih je tudi mnogo popustljivcev, nemarnjakov in zanikrnezov, ki niso vredni lepega zemljišča, koje posedajo. Veliko tisoč oralov ostaja čez zimo še nepreorananih; globoko oranje se po mnogih krajih, kder ga je treba kakor boski kobili podkove, še vse preveč malo obrajta; marsikateri orjejo in rovljejo po celó mokrih njivah in ne sejajo semena, ampak ga v zemljo zaploskajo in zamažejo ali pa ga po dva, po tri dni ležati pusté, ker ga ne morejo zavláčiti, da ga divje in pitovne ptice poberejo. Krompir in druge osipavne sadeže nekateri le jedenkrat osipavljejo ali prav za prav večjo

travo po njivi popraskajo; kaj čuda, ako naposled imajo več plevla za spravljati, kakor pa lepega krompirja! Tu pa tam, toda hvala Bogu že bolj redko, zadenemo še na kmete starokopitneže, ki njivo le vsako tretje leto orjejo in posejajo in se držijo črne prabe, ter ne gleštajo ne krme ne gnoja. Take nedostojnosti je treba odpraviti in gospodarski dohodki se bodo sčasoma pomnožili.

2. Pomnožena sejatev ali saditev rastlin ali zelišč, ki služijo živini za polaganje. Takih rastlin je veliko na izbirko: razne detelje, zelena kuruza, sivo proso (sivka, sirek, sirkovina, sorghum vulgare, Moor-Hirse, Sirk), grahor, zeleni ječmen, zelena rž, grah, kolence (spergula arvensis sativa). Močno radi bi nasvetovali našim kmetovalcem prekoristno rastlino za polaganje živini, namreč: sirkovino. Po dva, po trikrat se nje na leto da obilo za polaganje nakositi; sitnoba je le ta, da pri nas semena ne obrodi, in ga je treba od inod kupovati. Razve ovsu se dajo gori omenjene rastline večkrat v letu sejati in storijo po vsakovrstnem žitu. Vselej dajo lep pridelek in če se hoče, se zamorejo tudi za seno posušiti. Ni pa se treba bati, da bi sejanje teh rastlin po ječmenu, ovsu, rži ali pšenici zemljišče bolj potegnolo, kakor se zamore potem z gnojem pomagati, kateri se je vsled polaganja z omenjenimi rastlinami pridobil. Njiva pa tudi gospodar je tukaj vselej na dobičku — že zarad dobro rejene svoje živine. Priporočujemo še tudi krvavo deteljo (Inkarnatkle) in sicer tako, da jo gospodarji naj sejejo sredi meseca avgusta. Tako vsejena krvava detelja da prvo zeleno krmo in je velika dobrota v spomladi, kedar so ljudje včasih zavolj pomanjkanja živinske krme v hudih zadregah. Za to deteljo se zamore potem posaditi vsakovrsten osipaven sadež: krompir, kuruza, še celó jari ječmen. Travniki, ki so z mahovjem zaraščeni, ali ki dajo le kislo krmo, ali ki se na leto samo jednokrat kosijo, so pač slabi in gospodar najbolje stori, da jih prevrže in izorje, če se jim z drenažo ali z napajanjem pomagati ne more. Če so taki zapuščeni travniki prestrmi za njive, se pa naj zasade z sadunosnim drevjem ali pustijo, da gozd zaraste. Močvirnim travnikom se pomaga z drenažo in z grabni. Komur ostane le malo travnikov, ta jih naj tem marljivejše obdeluje, naj jim pomaga z gnojem, posebno z kompostom. Trud mu bo travnik brž stotero povrnil.

3. Pomnoženo sadenje osipavnih sadežev: krompirja, bele in rumene pese, kapusa, fižola, kuruze itd. Sploh pa je modro, če se številno poljedelskih sadežev poprej množi, nego krčji, ker se tako nasledkom slabe letine v okom prihaja; če ne stori jedno, pa obrodi drugo; tudi so pridelki pri osipavnih sadežih v obče precej bolj gotovi in obilni, kakor pa žitni. Bela pesa je po zimi tako izvrstna klaja za krave in tako rada obrodi, da se je le čuditi, zakaj se je še tako malo prikupila slovenskim kmetovalcem. Vino-